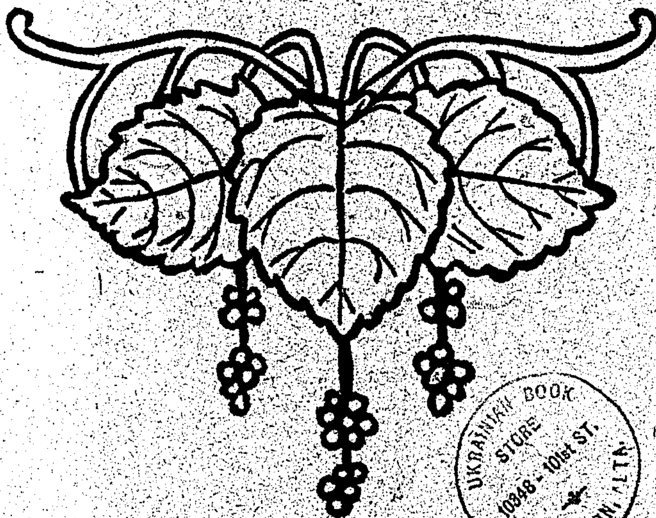
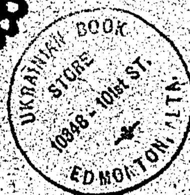
СВИТАЄ ДЕНЬ

ПОЕЗІЇ

Іван Данильчук

З Друкарні Просвітного Видавництва
"ПРОМІНЬ"
623 Селкірк Авеню
Вінніпеґ, -:- Манітоба

Канадійська Бібліотека Число 46.

Іван Данильчук

СВИТАЄ ДЕНЬ

ПОЕЗІЇ

Накладом автора.

1929

З Друкарні Просвітного Видавництва
"ПРОМІНЬ"
623 Селкірк Авеню
Вінніпеґ, -:- Манітоба

1929

Ів. Данильчук

Дорогому Учителеві,

бл. памяти

ЙОС. БАЧИНСЬКОМУ

Присвячує цю збірку

АВТОР.

ВСТУП

Степи Канади золотіють морем колосся, під подихом вітру хвилюють і шелестом співають нові пісні. Де перед кількома десятками літ паслися міліонові стада волохатих буйволів, де кочували червоно-шкірі Індіяне — там сьогодня хвилюють золотаві хвилі пшениці, хвилюють і шепчуть нові казки, шепчуть та ожидають великого співця, який зрозумів би їх і оспівав могутньою піснею.

Та канадійський Валт Витман ще не прийшов. Шум золотого моря Канади зродив у наших серцях тугу за країною краси і світла, навчив співати нас, але не зрадив тайни своєї, бо говорить індіянською мовою... Українські степи дали душу, а канадійські співати навчили... Обєдналися, і не розбереш їх: в шумі бурі чуєш казку про Гаявату, а в мріях бачиш запорожця Перебийноса... Співаємо, і дивні наші співи, бо ми не можемо співати байдужим тоном чужинця про золоті степи Канади, бо вони нас згодували і пісень навчили, а українські степи дали душу...

Оці жмутки наших поезій зродилися серед шуму степового золотого моря пшениці: самотужки, без заохоти. Серед літературного окруження ми не зросли. До нас долітав гомін літературних подвигів з Ню Йорку, Київа, Копенгаґи й Парижу, але це лише гомін... А ми мусіли самотужки розшифровувати значіння того

домону... Вибагливим, модерним критикам кажемо оце: І нам говорить розум, що на золотих степах Канади співають радіофони, що фармері фордсонами герцюють, а серце бачить лише хвилі золотого моря...

Степи Канади золотіють і ожидають приходу степового Сендбурґа. І ми співаємо й наслухаємо, чи ще далеко він.

АВТОР

Канада, 5. травня, 1928.

СВІТАЄ ДЕНЬ

Понад безмежним, зеленим морем
Піднялось сонце, заляло зорі;
Лучі збудили ангельські співи,
Заграли трелі, кобзи та ліри,
В шовко-убраннях устали лялі,
Сльозо-росою тихо вмивали
Погідні лиця...

Здається, з неба злетілиб всії,
Щоб наповнити чарами вії,
Для мене тоже забулись болі,
Степу світання принесло гої.

Вонда, Май, 1921.

ДАЛІ, — ЛІПШЕ ТАМ!

Чути співи, любі співи,
Тихо шепчуть нам;
Наче Господь щось говорить:
"Далі, — ліпше там!"

День і ніч я чую співи,
Чую, чую сам;
Серце тьохка, тьохка й каже:
"Далі, — ліпше там!"

Далі, далі! Деж зайдемо?
По яким же та слідам?
Ні, ми підем далі, далі!
"Далі, — ліпше там!"

Саскатун, Май, 1922.

КАНАДІ

Канадо!
У стіп Твоїх я бю поклін,
Сердечний він і щирий він;
Поклін Твоїм степам вільним,
Куди здавен пустині син
Тетеви ніс.
Куди літав могучий рен,
В величах всіх ховався день,
І плила ніч.
А ніччу знов тихеньким сном
Зірки вітав півдня вогонь;
В осянню спав і степ і ліс,
Осиків шум в осянню ніс
Леготу дух.

Тобі, Канадо, цей поклін!
Від гостей всіх з усіх сторін,
Котрих гонила доля зла,
Котрі втікали зпід ярма
Й відвічних мук.
Усі приют в тобі знайшли,
За тебе в бій вони пішли:
Одні стелили грубий ліс,
Що довгими роками ріс
І думав тут остать по вік.
А другі знов з глибоких ям

Тягнули все, з всіх сил, без тям,
І металем блискучим все
Манило їх.
А третій знов віків обліг
Орав; природу переміг,
І піт зі збіжжам сіяв він,
Збірав усе.
А той зробив дорогу в даль,
Від гір до гір. Зложив під сталь
Надії всі, свій час, свій вік,
І кости й кров.

Оттак, Канадо, Ти росла!
Про Тебе слава геть пішла
За десять вод, за десять гір.
До Тебе плив, тягнувсь народ
Зпід вбогих стріх.
І мачуха Ти добра всім,
Котрі прийшли з чужих сторін;
А Діти Власні Ти звела,
В гуртки малі Ти їх змела
Й веліла жить.
Чи довго, о чи довго ще
Сонечко їм світить буде?
Вони що день зникають в даль,
А "білі" все вбірають край
У світський стрій.

Прости, Канадо, о прости!
Коли колись побачиш Ти,
Що син залюблений в Тобі,
Поверне серце до землі,
З котрої він прийшов.
Не спиниш вод, що в діл пливуть,
Ні пташинок, що в вирій йдуть,
Бо видреш зір і слух вмертвиш,
І в світський стрій мене вбереш,
То серденька не видреш Ти.

Канора, 30. вересня, 1922.

ВІННІПЕГ

Асинибой з рікою Ред
Обнялися й пливуть вперед;
Пригадують в спокійнім сні.
Недавні ще минулі дні.

На берегах, немов садок,
Безліч малих рядків хаток;
А люде в них леліють сни
Про будучі ще дні весни.

А далі там, мов скелі ті,
Стоять потвори в сірій млі;
А з них глядять сотні вікон,
На димне небо, на бетон.

А за вікном, і там і тут,
Слова, листи, машини бють,
Та все спішить, як в бурю сніг,—
Лиш часом жарт і хвилю сміх.

На долі трамвай, наче гад,
Один вперед, другий назад,
Повзе собі, то тут то там,
Людей везе тай всякий крам.

На вулицях все йде, біжить:
Там той в задумі, той кричить;
Язики тут зі всіх країв,
Щоб вавилонську вежу звів.

В городі сім з Заходом Схід, —
Один юнак а другий дід, —
Зійшлись, щоби розгар життя
І розум звести о буття.

І тихо шепче ріка Ред:
"Ходи, мій братіку, вперед;
І руку свою дай мені,
Стрінем бо бурю на весні!"

Асинибой поруч іде:
"Не бійсь, сестричко, все буде,
Як ми збагнемо, й сили ті,
Що нас держать на небесіх!"

Саскатун, 24. березня, 1927.

ПІСНЯ ОРАЧА

Гей, далі, буланий! Вже сонце піднялось,
А скиба на скибу поволі паде;
Так много ми маєм стерні-перелогу...
Гей, далі, буланий! бо ранок іде.

Гай, далі, сивястий! Бо поле широке
Нам треба з'орати під засів новий;
Лободу, бодяччя накрити землею...
Гей, далі, сивястий, бо бюрян густий.

Гей, далі, буланий! Хоч тяжко орати,
Та плуга на скибі не лишимо тут,
Бо шляхом чужії проходять все люде...
Гей, далі, буланий, бо нас осміють.

Гей, далі, конята! нам сонце ласкаве,
Хоч тяжко ореться, та ми не спічнем,
Бо знаєм, що наше діло необхідне...
Гей, далі, конята, ми поле з'орем.

12., 12., 1926.

НА ДОСВІТІ

У висотах небеса похмурі
Кроваве сонце голублять;
Розгардіяш скимлить і виє,
Верхи дерев до долу хилять
Зсумнілі лиця. А час іде,
Сліди криваві полишає.
Неначе чорний гураган,
Реве гієною Ляшня,
Москаль з за плота помагає;
Один і другий упиваєсь
Кігтями в тіло і бажає
Забрати серце, душу погубити.
Гуляй, о кате України!
Ще день, ще другий наїдайсь
Козацьким тілом і кістками;
Вже небеса почули голосіння,
Вже стрепенулись чорні тіни,
Вже сяйвом Україна пала!

Вже зоря волі засіяла.-
Вперед! Батьки в могилах снять про волю,
А сини з духом Ґонти йдуть;
З за гір кордонних і з за моря
Вже чулі серця й готові руки ждуть.
Ще Бог батьків царює над нами,
А правнуки підуть батьків своїх слідами.

Канора, падолист, 1922.

ПОЛЯГЛИМ БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ

Я бачив вас у бурі переможній,
Котра шаліла гулянням страшним,
А в ній, як льви, ви все вперед кидались,
Падали все, й встаючи, далі йшли.

А хуртовина все дико знімалась,
Й здавалось вже, що в небі сил нема,
Щоб з вами враз за світле діло стати
І хрест тяжкий донести до кінця.

І знали ви, що сила перемоги
Здолає вас і снігом примете,
Що у борбі нерівній і зрадливій
Ви свій кінець безчасно знайдете.

І як трава шовкова упадає
Під махом чорної коси,
Так впали ви, прапор несучи Волі, —
Собою вкрили рідниї степи.

Та вам не жаль було вмірать сотнями,
Бо лиш для неї ви жили всегда;
Боялись ви, що стят піднятий Волі
Упаде там, де в розгарі борба.

Спіть! тихо спіть! і сніть про Волю, любі,
Ми той прапор двигнемо уперід,
І здійснимо ваш сон про волю спільно,
Або упадем в дорозі до побід.

Саскатун, 6., 11., 1925.

ЧОМУ?

Вже май прийшов, зелений май,
В ліси, на гори, на поля;
Під подихом його живим
Збудилась з просоння земля.

І май намиста розіслав
По всіх безкраїх, по полях;
І чути, тихі линуть звуки
Любовю оживлених птах.

І все ожило, любий маю!
Моя бандура вже тремтить;
Чомуж у Тебе, мій ти Краю,
Весна розмаю не гостить?

Саскатун, 5. 4. 1924.

КОЛИСАНКА

Ой люлі, мій сину,
Кохана дитино,
Спи спокійно собі,
Твій батько був добрим
Козаком хоробрим,
І свойого духа він лишив тобі.

Ой люлі, дитино,
Спи тихо, безвинно,
Рости і кріпись, поки час;
Бо виростеш, сину,
Злинеш в хрутовину,
І вихрові силу віддаш.

Ой люлі, мій сину,
Не питай очима,
Чому твоя мати сумна.
Як виростеш, цвітко,
Побачиш, мій світку,
Що більше сумує Вітчина твоя.

13. грудня, 1923.

НАШ ПРАПОР

Ти питаєш мене, сину,
За прапором України,
За тим стягом, що століття
Повіває серед вітру.

Ось послухай, я розкажу
Про ту славу, — гордість нашу,
Що над нами повіває,
В душу віри навіває.

Жовте поле на прапорі:
Це відвага — сонце волі;
За ту волю ми віками
Воювали з ворогами.

Жовте поле на прапорі:
Це та щирість у народі,
Що з під стріхи визирає
І спрагнущих напуває.

А те ясне синє поле, —
Наше добре, Чорне Море,
Де козацтво вправлялося,
В котрім воля купалася.

Синє поле на прапорі:
Це глибоке небо в горі,
В котрім чути голос пісні
Безнастанно, в віки вічні.

Оттакий ми прапор маєм,
І за нього все віддаєм,

Все, що можем лиш віддати,
Щоб в горі його держати.

Синє поле на прапорі:
Це завзяття в нашім роді,

Яке доти з нами буде,
Доки справи не здобуде.

4. 11. 1926.

ШЕВЧЕНКОВІ

в 66-ту річницю смерти.

Поклін Тові, великий наш кобзарю,
Від всіх дітей, що батьком Тебе звуть;
Від тих, які по Твойому закону
Шляхом тернистим вперед таки ідуть.

Поклін твоїм тим думам всевеличнім,
Котрі збудили предвчасного мерця,
Котрі пустились на темнії когорти,
Щоб їм у час доїхати кінця.

Поклін Твоїм незаведним терпінням,
В яких кріпшав Твій ґеній доброти;
В яких творив кровію серце вмиті
Безсмертні статуї правди й свободи.

Поклін прийми від нас пророче, Батьку!
І своїм духом над нами вітай!
Дай правду пізнати, людей зрозуміти,
І до життя-волі усе загрівай!

Саскатун, 2. березня, 1927.

Лорд Теннисон.

ГРЕМИ, КЛЕКОТИ, ШУМИ!

Греми, клекоти, шуми
На зимних скелях, о Море!
І я би гремів, слиб сказати умів
Ті думи непривітні мої.

Гаразд хлопчині рибалки оттого,
Що при забаві з сестрою гукає;
Гаразд морякові малому,
Що в човні між хвилями співає.

А судна величні пливуть собі в даль
До своїх пристаней над морем;
Але де шукати тих лиць, що були,
Й голосів повитих спокоєм?

Греми, клекоти, шуми
В підніжах скель, о Море!
Але люба краса того дня, що пройшов,
Не верне до мене ніколи.

(Переклад з анґлійського.)

МОЛИТВА

Я бачив в темній тиші ночі,
У висотах небесного спокою,
У недоглядних далечінях,
Малую зорю.

А тая зоря тихесенько
І так постійно мерехтіла:
Немов лямпада у вестальки,
Неначе світло серед моря.

Подай, о Боже, мені силу
Бувати світлом оттаким,
В кружінню мойого ділання
Світити світлом промінним.

Таким же світлом, щоб сіянням
Осяло сумерк межигір,
Куди ступали б мої друзі
Й заняли б незнання простір.

Вонда, березень, 1921.

ПОКЛИК

У кімнаті тихо тьохка
Мій товариш давніх днів,
А в задумі потонувши,
Я вслухаюсь в його спів.

Темність ночі у віконце
Заглядає наче сон;
Не приступить привітатись,
Мов боїться перепон.

Тільки з тиші наче кличе
Мене в пропасть смоляну,
Каже: "Друже, полетімо
У безмежність чарівну!"

"Підем, підем!" серце шепче,
"Лиш хвилину ще пожди,
Пережити треба хвилі
Многоцвітної весни."

"Я кайданів обовязку
В моїй стежці не мину,
Як туземні пута скину,
То до тебе полину."

Канора, падолист, 1922.

НА ВІДЛЮДДЮ

На відлюддя днесь пішов я,
Де не чути людських слів,
Де спокус міських немає,
Ні його вабливих снів.

Степ ще спав в поранних хвилях,
Дні весни що-йно прийшли;
А трава, осики, лози
В своїх льолях вже були.

Там я ляг посеред поля,
І читать поета хтів;
Я бажав вглибитись в душу,
В глибину натхненних слів.

Та я вчув неначе голос
В замороженій траві;
Я заслухавсь у ту мову
Й чув думки в життю нові.

Я у бік поглянув оком,
І побачив цвіт новий,
Наче відблиск неба синій,
Ясноокий, чарівний.

У горі безхмарній бачив
Ключ прилетних журавлів,
А з осик летів привітній
Соловія срібний спів.

Я лишив свого поета,
(Муравель рядки читав),
І побачив, що в відлюддю,
На міжлюддя я попав.

Тут для нас мудрці і мова:
Не літайте в межі хмар;
Не шукайте, що не має
Ні один туземний цар!

Лиш глядіть, — будете бачить,
Коли зір ваш не глупий;
Лиш вслухайтесь, щоб почути
Голос тихий та сильний.

22. 4. 1926.

З ДНІВ ЖУРБИ

Іде весна, зелень іде,
Вже чути пташий спів;
Вже знову час, коханий час
Безжурних, любих днів.

І дивлюсь я на любий сон,
І тішусь і тужу,
Бо осени не люблю я,
Кохаю я весну.

І злине знов у бур шумний
Непевне шелестіння,
Пробуджусь знов зі сну весни
В осінне опяніння.

Спитає хтось з прохожих тих:
“Чому він лиє сльози?”
А знову нишком хтось додасть:
“Лиш це йому поможе!”

А при надході другиx днів
Заскиглить тураґан,
В затишку моїм буде здріг,
Спокій буде очам.

Канора, 9. 11. 1922.

ЗІ СПОМИНІВ

(О. І.)

Чи тямиш ти, о друже мій,
Як грав полями соловій?
В розмаю була вся зелень,
В ріці купавсь весни огень,
Вгорі безмеж вітрець дрімав,
В грудях вогонь життям палав, —
Чи тямиш ти

Чи бачиш ти, як лист зіяв?
І степ і гай, оспалий став?
Чи чуєш ти тугу вітрів?
Як осінь дме увесь свій гнів;
У грудях кров стає, бренить,
Душа за чимсь усе болить...
Чи чуєш ти?

Чи підеш ти зі мною в даль?
Нехай туга, нехай і жаль
Вгинають вділ похилу стать.
Піднести все чоло стократ
Спробуєм ми. Чи так?
Не зрить тобі у очі; як?
Чи підеш ти?

Вонда, 10. 10. 1921.

В РОЗСТРОЮ

Нічо нема, нічо нема,
Лиш світ один, — одна тюрма,
А ти, один неволі друг,
Корися їй!

О ні, не я піддамсь,
Не я піддам в окови рук.
Я каменяр, до бою звик,
До болю й мук.

14. 3. 1921.

....

СЕРЕД БУРІ

Не шаліє, не шаліє,
Дикий вітер люто віє
У ніч темну, у ніч дику, смоляну,
Наче хоче світа збутись,
Білим снігом пригорнути,
Не лишити ані згадки, ні сліду.

Я шаління не боюся,
У перед лечу, несуся
Проти бурі, проти люти, в чорну ніч.
Вітер слід мій засипає,
Мертвим снігом розкидає,
І вдираєсь до стомлених моїх віч.

Не боюся гураґану,
Гураґана ще від рана,
Бо я певен, бо я вірю, знаю я:
Що по ночі день вітає,
А по бурі тиша має,
Така гарна, така люба і свята!

“Але тиші не діждешся,
Проти бурі не опрешся...”
Щось говорить, щось шепоче, щось бренить,
Геть, демоне!... Не боюся,
Я борбою бурі впюся,
А чи встану, чи звалюся, ранок взрить.

Кридор, 16. 3. 1924.

ВЕСНОЮ КВІТИ РОЗКВІЛИСЬ

(Е. Ю. Д.)

Весною квіти розквілись
Широкими степами,
Пташинні співи рознеслись
Срібними голосами.

І в тій весні я бачив Вас
В щасливім веселінню;
Мов янголяток з височин,
В райдужному промінню.

Нехай для вас весна буде,
Де лиш поступите роками,
І благодать нехай з небес
Злітае понад Вами!

Саскатун, 15. 8. 1925.

В АЛЬБОМ

(Анні Б.)

По бурливім плесі ставу
Заблукали два човни;
Вітер грав на хвилях ними
Й колихалися вони.
Кожний з них боровсь з вітрами,
Що гієнами ревли;
І оминав дикі скелі,
Котрі знищення вергли.
А з висот боги дивились,
Й, вдоволивши голод свій,
Над ставом пройшлися духом,
І на водах став спокій.
А човни, що досі були
Незнакомі ще собі,
Припливли до себе спільно
По сріблистій по воді.
Погляд, слово, привітання,
І заграли небеса;
Бо для них одна дорога,
Тай одна для них мета.

Ллється голос пісні тихо,
Легіт човники несе
Поруч себе любо-мрійно,
Лиш плюскоче весельце.

Саскатун, 24. 7. 1925.

КОЛИ...

Коли проплив твій вік бездільно,
Коли добра ти не зробив
Нікому в світі, тоді, друже,
Ти свою душу погубив.

І плач, не плач, не вернесь знову,
Як не вертаєсь пісні звук.
Гляди ж в будучність! Добра справа
Завсіди жде і ума й рук.

ДАРЕМНЕ ШУКАННЯ

Над морем великим, шумним та могучим,
Близь річки шумної, хлопчина раз жив, —
В хаті невеличкій з батьками своїми
Вільні молодечі роки проводив.

Він бачив, як море що день приносило
На суднах величніх все дива нові,
Що його манили. І в даль простягав він
Свої слабосильні рученьки малі.

Літа все поволі, як те море, плили,
А з ними то й виріс козак молодий;
Та все снив про дива оті чужоземні,
Та про ту фортуну, що в чужих людей.

І ранку одного, як сонечко встало,
Як в пристані сонно корабель дрімав,
Він матері своїй й батькові старому
Тайну своїх мріянь усю розказав.

"Ой, мій ти татусю, й кохана матусю,
За море далеке мене відпустіть:
Там певне знайду я гарнійшу хатину,
І людей инакших і любіший світ."

У матері сльози в очах заблестіли,
А батько здавленим голосом сказав:
"О люба дитино, ти світа не бачив
І благ чужоземних іще не видав.

Та нині не буду тобі говорити,
Що наша хатина одна на землі, —
Іди собі з Богом у світ той широкий,
І щастя та долі пошукай собі!"

І зрадів хлопчина й сказав на відході:
"Як тільки гарніший я край віднайду,
То вернусь чимскорше до вас через море,
І в рай той новітній я вас заберу."

Полинув хлопчина орлом бистрокрилим,
А хата над морем сумує сама;
Батьки все чекають, — вже рік проминувся,
Вже другий, вже третій поволі мина.

Вже трави косили в осінною днину,
І вечір холодний тоді западав, —
Дідусь та бабуся сиділи, думали
Про сина-чумака, що в світі пропав.

Аж тут і надходить постать змізерніла,
Й минулість на щоках видніесь бліда;
Хлопчина-бурлака, порохом припалий,
До давньої хати поволі ступав.

І впав він до долу, мов грішник великий,
І мовив так щиро, як ще не мовляв:
"О любі, я много по світі скитався,
І гарного много у ньому видав.

Людей — то здибав я, та чуття для мене,
Як в камені тому, так в них не було;
Й палати видав я, та в них так порожно,
І так непривітно, так сумно було...

І де не ходив я, та що не видав я;
Гарнішого місця чомусь не видав,
І другої хати, кутка затишного
Я в світі широкім ніде не здибав."

(Вільна перерібка з анґлійського).

Роберт Сервіс.

НЕЗНАНА СТЕЖИНА

(Переклад з англійського.)

Ідеш всебитими шляхами,
Де певно ступаєш у даль,
І зайдеш, де шлях розділяєсь,
І стане за пройшлим мов жаль.

Поглянеш вперед незнакомий,
Стежини побачиш ти дві:
Одну удоптану віками,
А другу нерівну, у тьмі.

І жалко поглянеш взад себе,
На певну дорогу смаку не буде;
А звернеш в незнану стежину,
І не запитаєш куди заведе.

БЕЗ ЗЕМЛІ І БЕЗ КРАЮ СВОГО

І.

Степ широкий кругом має,
Поля в травах зеленіють,
Колосисте збіжжа мріє
І хвилює непомітно
Від леготу, від ніжного.
Блакитними небесами
Хмари там пливуть щовкові,
Мов пасуться по безкраїм,
Мов чогось шукають пильно
Й не знаходять. І не знаєш,
Що на думці в них шукати...
Може зірка з неба впала
Серед ночі, серед тиші;
Чи краплина вся перлиста
З необачности спустилась
На каміння безпотрібно;
Може пташка щебетлива
В своїм леті до домівки,
Підкошена знемогою,
Надією полишена,
Впала в доли. Може, може...
Пошукаєм, розпитаєм!

II.

Від заходу до востока,
Чорним пасмом поснувалась,
Викрутасом фантастичним
Тут дорога-індіянка,
Й до шумної біжить річки.
Наче дві змиї-сестриці,
Дві стежини впились в степу
І спустились в води річки,
Щоб хрустальної напитись,
Свою жажду погасити.
Край дороги, коло річки,
Дві осики на постої,
Та тремтячим шумлять листом
І провадять з вітром мову.
Лиш не знати що за мову,
Що за шепіт, та про кого.
Під осиками оттими
Тут могила зеленіє,
А в головах, при могилі
Хрест стоїть тут невеликий,
А на нім знамя видніесь:
"Тут В. Орлик спочивае,
Без землі був і без краю."
Посідаймо край могили,
У дрімучих тінях листу,
Розпитаймо про могилу
І про того, що спочив тут.
Може вчуем мову тиху
В безнастанних шелестіннях.

І шепоче вітер з листом
Про недавне , про минуле;
І вслухаєсь річка в низу,
І трава перця підносить.
Навіть хмари по безкраїм
Линуть в доли наслухати,
Що шепоче вітер з листом.

III.

Вже чотири рази степ цей
В свої шати убірався,
Все чотири рази річка
Свої води присипляла,
Вже чотири роки тому,
Як в веселий час весни
В он тій хаті під лісочком
Спочивали по роботі,
По вечері, у городі,
Дід й бабуся Семюки.
Вже старі були обоє,
І вже двайцять літ тут жили, —
Двайцять літ, як чули мову
Дністрових шумлячих вод.
Двох синів вже подружили
Й господарства завели,
А молодших, Юлю й Славка,
Що охоче в школі вчились
І горнулись все до книжки,
То до бурси посилали.
І раділи, що з літами

Діточки їх підуть в люде.
Спочивали ось так, бачте,
Й говорили про буденне,
І минуле спогадали, —
Про минуле не забули
І раділи.
Аж зненацька
Вчули кроки у воротях,
А за хвилю перед ними
Став старець білоголовий.
Постать була вся прибита,
Щоки знuділі, запалі,
На високім чолі були
Сліди давніх переживань.
Тільки очі дивним світлом,
Дивним блеском мерехтіли,
Й надавали старцю чару.
Поздоровкавсь, привітався,
І води бажав напитись.
Було видно, що голоден
І мандрівкою струджений.
Отож дали добрі люде
Молока напитись йому,
(Бо усе були ввічливі,
Милосердні та трудящі),
А по хвилі добра жінка
І вечерю зготувала,
І поставила старцеві.
По вечері, як годиться,
Про дорогу розпитали,
Про заняття, про минулість,

Та родину і про все.
А старець поглянув оком
В мальовничий захід сонця,
І раптом чогось здрігнувся, —
І непевно кругом глянув, —
Ніби так чого боявся,
І почав поволі мову:

IV.

Вже сім літ минуло тому,
Як в селі свойому жив я
Над Збручем на Україні.
Двайцять-вісім літ на мене
Свою руку положили,
І в розцвіті сили був я.
Поля мав я подостатком,
Сад з городом і хатина;
А в хатині, мій ти Боже,
Моє щастя там, дружина,
Що як сонце небу сяє,
Так вона мені світила.
І дитинка, як та рожа,
Ангелятко було наше, —
Раю нашого світлина.
В сім же часі небо вкрилось
В чорні хмари непрозорі;
Стало темно, стало дико,
І почалась хуртовина.
Це війна велика саме
У цім часі розпочалась;
По Европі скрізь заграли

Дикі крики поєдинку.
I наш велит, що літами
В поневірці у сусідів,
Як Марко проклятий в пеклі,
У неволі розпинався,
Він за тими туманами
Ніби бачив сонце ясне.
Він підняв спітнілі чола
I став крила виростати,
Щоб полетіти до сонця.
I одної то неділі,
По обіді, коло церкви,
Посходились говорити
Старші люде та дорослі
Про війну та про будуче.
А по часі та по слові
Зійшла мова про січові
Про стрільці і про таке,
~~Як наш нарід із неволі~~
Може вирватись тепер.
Я дурак був, хоч дорослий;
Я минулість знав народа
I боротьбу знав відвічну,
Та зневіра в мене була
I чужим всегда служив я.
Ляхові я був за сина,
У чужих добро все бачив,
I від них всего надіясь.
Отож слухав цеї мови,
I з розпачу кинув слово:
"Досить, досить! Вже я більше

Навіть чути не захочу
Про Вкраїну і про волю,
Бо раби ми є відвічні
І рабства нам не минути."

Тут зирнули всі на мене
Так неначе на чужого.
А Танаско, бандуриста
Що між нами раду радив,
(Був кремезний козарлюга),
Глянув жалісно на мене
І хвилину так вдивлявся
В глибину вірлиним оком,
І під бровами страшними
Ще страшніщі блисли очі.
Він промовив: "Так говориш!?
Най же, сину, від сьогодня
По глаголу твому буде,
Щоби рідна земля твоє
Грішне тіло не приймила;
Щоб не чув ти вже до віку
Ані слова про країну,
У котрої ти на лоні
До сьогодня прокормився!"
(Тут замовк старий, бо мову
Щось на хвилю відіймило,
До очий вступили сльози).

....

V.

Тої днини за хмарами
Ясне сонце западало,
Починались дні похмурі,
Початок мого терпіння.
Хуртовина заревіла
І страшним і диким ревом;
Сараною поле вкрили
Московини. У неволю
По неволі я дістався;
До Росії та до Москви,
Там до міста Саратова,
У Сибір глибоку кинувсь, —
Метеором безприютним
Я по світу потинявся.

Як та повінь листом гонить
По усюдах без приговку,
Так мене кидала доля
Все далекими світами,
Все незнаними шляхами,
І усе палила душу,
Мені серце розривала.

І що я бачив, де не був,
І пережить яких було!
Красу я бачив Неаполю,
Єрусалим я оглядав;
На водах Нілю плавав я,
На сході був, видав також
Бомбей, Кольмбо, Йокагам.

Та де не був і що не чув,
Моя душа боліла все

За рідним народом, селом,
За словом, за одним слівцем.
Шість довгих літ як ніч так день, —
О Боже! день такий то вік,
А шість років, — це вічність вся,
І вічність ту промучивсь я.
За весь той час, за весь той вік
Рідного слова не почув,
І земляка не здибав я,
Щоби привіт йому подати
Та розпитати про усе.
Колиб те все сказати вам,
І змалювати світ терпінь, —
Коли б лиш міг! Та може хто
Намалювати пекла жах,
Страхіттям дати земний вид?
Я знаю, ох, як знаю я!
Нема на світі більш Дніпра,
І України в світах
Гарнійшої ніде нема.
Де б я не був цілий той вік,
Те кобзареве прокляття
За мною неслось, як той дим
Несесь за потягом усе.
Ніде ні раз у сні мені
Не появивсь родимий край,
І не приснились молоді
Отті літа, як без журби
З дітьми до школи я ходив.
І не приснилась дружина,
Ані дитя любе моє.

А в кожну ніч і в кожнім сні
Якісь дивні являлись сили,
Мов духи тьми на муки все
Мене тягли, — ох, страшно ще!
А свідомість коли моя
Будилась із тих скорбот,
То ввесь був змучений й охлялий,
Ніби з борби чи рук катів
Вернув тоді.
Так з дня на день і з року в рік
Для мене сон все пеклом був,
Мій ум замучений бував;
Струджений був як тінчий пес,
Боявся вже й до сну іти,
Страхався привидів страшних.
І так мене, як редькву черв,
Точили муки, мучив жаль.
За ніч одну став сивим я,
За рік один мене у діл
Неначе давнього старця,
Зігнуло щось. І нині вже
У членах своїх чую біль,
А в умі щось неначе дрож.
Вже чую я послідний акт
Трагедії свого життя,
Вже гасне світло, меркне день."

VI.

(Тут старець на хвильку став,
Поволі, тихо позіхнув,
І до хазяїнів озвавсь):
"А вас я прошу, земляки,
Скажіть, кохані, все скажіть,
Що знаєте про вітчину,
Як доля повела її?
Що сталося за цих шість літ, —
Важний так час, що в другі дні
Пів сотні літ за них віддать,
Не було б зле."
Грозповіли Семюки
(що памятали вони ще,
А памятали ще досить),
Про долю рідного краю.
Як внуки славних козаків
(Не менше славний мали бій
З навалою Ляхів, Татар;
Як стали дружно вони в ряд
Проти великих перемог
Як Київ радісно озвавсь,
Вітаючи прихід синів;
Як їхня сила розбрелась,
Як перед світом перед суд
Із вітчиною вони йшли;
І як по суді тому знов
Голгота друга віджила;
І як із поміччу спішили
Зза моря щирі земляки.
А дальше розповіли ще

Про дві неволі, два ярма,
В котрі Україна попалась.
Про вигляди, що в скорий час
Коли лише вогонь знімесь,
То закипить страшний окріп,
Прозора стане вся вода,
І в плесі чистому буде
Виднітись Божа благодать.

VII.

А старець тим часом хлипав,
Та не плакав, бо від літ
Сльози він усі розтратив;
А без сліз свій жаль дусити
У душі, в самому дні
Є для кожного найтяжче.
"І такий то час прожити,"
Каже він, "такий важкий
І ні словом ані ділом
Поміч рідному краю
Не подати. Тільки тії,
Що не були в чужині,
Ті не знають, як без краю
І без рідної землі
Є незносно.
О, я чую, що покуту
Я свою вже пережив.
Гляньте! небеса створяють
Свої брами. Чую голос!
Чую, кличе мене в даль,
Щоб мандрівку докінчити,

Й на буття моє дочасне
Опустити вже заслон."
Що Семюк не напирався,
Й Семюкова не рекла,
Старий грішник окаянний
Не остався на нічліг
А подякував щиренько
За гостину, хліб та сіль,
І поволі, тихим ходом
Пошкандибав по степу.

VIII.

Тої ночі сяли зорі,
Місяць в небесах мінивсь;
А на півночі проміння
До пів неба простяглись,
Вульканічними вогнями
До зеніту досягли.
Метеор великий грянув,
Над землею розпаливсь,
І як скоро появився
Так ще скорше зник в горі.

IX.

Рано йшли до міста люде,
І ось тут знайшли його,
Вже осиглого, мертвого,
А з лицем святим якимсь.
Тут громадно всі зібрались
Враз з духовником, й його,
Як годиться, поховали.

А малу оцю могилу
Тут насипали на спомин,
І хрест поставили малий.

. . . .
. . . .

Так шептало листе з вітром
Над рікою при дорозі.

Саскатун 28. 7. 1928.

БЛУКАННЯМ УМУЧЕНІ ХМАРИ

Блуканням умучені хмари
Коло західного зійшлися престола:
Огні святі горять сіяють,
Забуваєсь щоденне страждання,
І утихає цілоденний вітер.
Домів ідуть зівялі ноги,
І серця, заперті в цілоденній праці,
Любови розпалюють жар.

О ви всетихі вечірні години,
Навчіть відчути вдоволення спокій,
Щоби так спокійні були наші серця,
Як тії хмаринки на західному крузі;
Щоби по щоденнім закінченню праці
Ми могли відчути спокою хвилини,
Щоб ми, що по долах тернові несемо
Вінки обовязку,
Все снили сни безсмертних днів.

Канора, пад., 1922.

ЗМІСТ
Збірки "Свитає День"

Date Due

DUE RUTH	JUN 12 '78		